

CYNGOR GWYNEDD

PWYLLGOR

PWYLLGOR ARCHWILIO

DYDDIAD

18 EBRILL 2013

TEITL

CYNNYRCH YR ADAIN ARCHWILIO MEWNOL

PWRPAS YR ADRODDIAD

**AMLINELLU GWAITH YR ADAIN ARCHWILIO
MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 31 MAWRTH
2013**

AWDUR

**DEWI MORGAN, UWCH REOLWR ARCHWILIO A
RISG**

GWEITHREDIAD

**DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y
CYNNWYS A CHEFNOGI'R ARGYMHELLION
SYDD EISIOES WEDI'U CYFLWYNO I'R
GWASANAETHAU PERTHNASOL ER
GWEITHREDIAD**

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Ionawr 2013 hyd at 31 Mawrth 2013.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

- 2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 31 Mawrth 2013:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	31
Adroddiadau Eraill (memoranda ayb)	3
Archwiliadau Dilyniant	6

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeëdig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 31 Mawrth 2013, gan ddangos y categori barn perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN	ATODIAD
Asiantaeth Cefnffyrdd - anfonebau rhwng cynghorau	Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru		B	Atodiad 1
Ansawdd Gohebiaeth	Corfforaethol		A	Atodiad 2
Cynllunio'r Gweithlu	Corfforaethol		B	Atodiad 3
Cytundeb Canlyniadau	Corfforaethol		B	Atodiad 4
Gwiriadau DBS Staff	Corfforaethol		C	Atodiad 5
Telerau Contractau - Gwiriadau DBS	Corfforaethol		C	Atodiad 6
Defnydd Honoraria	Corfforaethol		B	Atodiad 7
Cysoni Banc y System Incwm	Cyllid	Ariannol	B	Atodiad 8
System Taliadau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol	Cyllid	Ariannol	B	Atodiad 9
System Gyflogau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol	Cyllid	Pensiynau a Chyflogau	A	Atodiad 10
Budd-daliadau Tai Dewisol	Cyllid	Refeniw	A	Atodiad 11
System Budd-daliadau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol	Cyllid	Refeniw	A	Atodiad 12
System paye.net	Cyllid	Refeniw	B	Atodiad 13
System Treth Cyngor - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol	Cyllid	Refeniw	A	Atodiad 14
Cymunedau'n Gyntaf - Strategaeth Ymadael	Economi a Chymuned	Adfywio Cymunedol	B	Atodiad 15

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN	ATODIAD
Cymunedau'n Gyntaf - Trefniadau cau i lawr	Economi a Chymuned	Adfywio Cymunedol	B	Atodiad 16
Cynllun Genesis Cymru 2	Economi a Chymuned	Adfywio Cymunedol	B	Atodiad 17
Prosiect Llwybr Cyflogi Prentisiaid Ifanc	Economi a Chymuned	Adfywio Cymunedol	A	Atodiad 18
Cleiant Tenau	Gofal Cwsmer	Technoleg Gwybodaeth	B	Atodiad 19
Gwerthusiad o'r Peilot Cyfryngau Cymdeithasol	Gofal Cwsmer	Technoleg Gwybodaeth	B	Atodiad 20
Rheoli Newid i Systemau TG	Gofal Cwsmer	Technoleg Gwybodaeth	C	Atodiad 21
Prosesu Data Cyflenwyr Ynni	Gofal Cwsmer	Tir ac Eiddo'r Cyngor	C	Atodiad 22
Rheoli Contractau - Ysgol Ardal Bro Dysynni	Gofal Cwsmer	Tir ac Eiddo'r Cyngor	A	Atodiad 23
Cyllid Cleientau	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden		B	Atodiad 24
Trefniadau Contractio Gwasanaethau Cymdeithasol	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	Busnes	B	Atodiad 25
Llety i Bobl Ifanc yn gadael gofal	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	Plant a Theuluoedd	B	Atodiad 26
Cludiant Cymunedol	Rheoleiddio	Trafnidiaeth a Gofal Stryd	B	Atodiad 27
Partneriaeth TraCC	Rheoleiddio	Trafnidiaeth a Gofal Stryd	B	Atodiad 28
Prosiect Pont Briwet	Rheoleiddio	Trafnidiaeth a Gofal Stryd	A	Atodiad 29
Cyfarpar gan Cyn-aelodau	Strategol a Gwella	Democratiaeth	C	Atodiad 30
Cyflogau a Threuliau Aelodau	Strategol a Gwella	Democratiaeth	B	Atodiad 31

2.2.2 Mae categorïau barn yr adroddiadau yn datgan y canlynol:

- Barn "A" Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.
- Barn "B" Mae rheolaethau mewn lle, a gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol gan fod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau.
- Barn "C" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth.
- Barn "CH" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan nad oes rheolaethau derbyniol yn bodoli, a darganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth hyn.

2.2.3 Yn ogystal â'r uchod, cynhaliwyd yr archwiliadau isod lle cynhyrchwyd memorandwm yn hytrach nag adroddiad llawn, a ni roddwyd categori barn:

- **Llywodraeth Cymru – Trefniadau Prosesu Cyllid Myfyrwyr** (*Addysg*). Yn dilyn adolygiad beirniadol o drefniadau cyffredinol ar draws Cymru ar gyfer diogelu trefniadau cyllido myfyrwyr (ar sail sampl o 4 cyngor), ysgrifennodd Dirprwy Gyfarwyddwr Adran Addysg Uwch Llywodraeth Cymru at brif weithredwr pob awdurdod lleol yng Nghymru yn gofyn i'r awdurdod ysgrifennu ato erbyn diwedd Ionawr 2013 gyda manylion penodol gan yr Adran Addysg am wydnwch eu trefniadau. Ymhellach, roedd cais i Bennaeth Archwilio Mewnol yr awdurdod gadarnhau cywirdeb yr wybodaeth a gyflwynwyd. Gellir cadarnhau fod yr Adran Addysg wedi darparu'r wybodaeth angenrheidiol, ac fod Archwilio Mewnol wedi gwirio cywirdeb yr ymateb, cyn ei basio ymlaen i Lywodraeth Cymru yn unol â'r cais. Mae archwiliad llawn o drefniadau cyllido myfyrwyr wedi ei gynnwys yng nghynllun archwilio 2013/14.
- **Rheoli Contractau - Academi Hwyllo** (*Economi a Chymuned*). Roedd Cynllun Archwiliad Mewnol 2012/13 yn cynnwys adolygiad o drefniadau rheoli contract datblygiad yr Academi Hwyllo ym Mhwllheli. Oherwydd amseriad yr archwiliad yma mewn perthynas â datblygiad y prosiect, roedd cwmpas yr archwiliad wedi ei gyfyngu i sicrhau fod cofrestrau risg yn eu lle ar gyfer y cynllun arwyddocaol yma, y broses o hysbysebu cytundebau gwaith ar gyfer y gwahanol agweddau o'r cynllun, a gwirio fod methodoleg dewis contractwyr wedi ei sefydlu cyn hysbysebu. Dangosodd profion archwilio fod y rheolaethau mewnol oedd yn eu lle i liniaru'r risgiau hyn yn effeithiol, gyda mesurau disgwylidig yn eu lle. Nodwyd fod tri cofrestr risg wedi eu sefydlu, sef Cofrestr risg y cynllun yn ei gyfanrwydd, Cofrestr risg adeilad yr Academi a Cofrestr risg y prosiect morwrol / harbwr. Bydd y broses o ddethol contractwyr ar gyfer y gwahanol agweddau o'r gwaith, y drefn o reoli'r amrywiol gytundebau a gwirio esblygiad parhaus y cofrestrau risg yn destun archwiliad mewnol pellach yn y flwyddyn ariannol 2013/14.
- **Rheoli Risg Corfforaethol** (*Corfforaethol*). Cynhaliwyd ymarferiad i dderbyn cofrestrau risg adrannol trwy gysylltu gyda phob pennaeth. Canlyniad y gwaith yma oedd fod bodolaeth ac ansawdd y cofrestrau yn amrywio'n sylweddol ar draws y Cyngor. Cynhelir gwaith pellach yn ystod Ebrill a Mai 2013, ar y cyd â'r Adran Strategol a Gwella, er mwyn sefydlu cynllun gweithredu ar gyfer gwella'r sefyllfa yn 2013/14. Bwriedir adrodd ymhellach i'r Pwyllgor Archwilio yng Ngorffennaf 2013, pan fydd y cynllun gweithredu yn ei le.

2.3 Archwiliadau Dilyniant

2.3.1 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r gwaith dilyniant a gwblhawyd yn ystod y cyfnod:

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN DILYNIANT
Gweinyddu Costau Teithio	Adnoddau Dynol	Cefnogol	Anfoddhaol
Uned Trwyddedu	Rheoleiddio	Gwarchod y Cyhoedd	Rhagorol
Recriwtio – Profion Hunaniaeth	Adnoddau Dynol	Cefnogol	Derbyniol
Comisyynu ar y Cyd gyda BILIPBC	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden		Rhagorol
Diogelwch Gwybodaeth	Corfforaethol		Derbyniol
Lleihau Baich Gwaith Athrawon	Addysg	Ysgolion	Derbyniol

2.3.2 Gosodir casgliadau gwaith dilyniant mewn un o bedwar categori:

Rhagorol – pob un o'r argymhellion wedi eu gweithredu yn unol â'r disgwyl.

Derbyniol – y rhan fwyaf o'r argymhellion, gan gynnwys y mwyafrif o'r argymhellion "hanfodol", wedi eu gweithredu yn ôl y disgwyl.

Anfoddhaol – nifer o'r argymhellion heb eu gweithredu.

Annerbyniol – y mwyafrif o'r argymhellion (gan gynnwys argymhellion pwysig) heb eu gweithredu, a dim tystiolaeth o ymdrech i wella rheolaeth fewnol.

2.3.3 Mae'r rhestr isod yn dangos yr Adroddiadau Barn 'C' neu 'CH' a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio fel atodiadau i'r adroddiadau chwarterol, lle nad yw'r adroddiad dilyniant wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor eto. Mae'r rhestr yn dangos y dyddiad sy'n darged cwblhau pob un o'r archwiliadau dilyniant hyn:

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 30 Mehefin 2013

Mesurau Perfformiad Gwasanaethau Cymdeithasol - Cywirdeb Data Craidd
Trefniadau Wrth Gefn a Pharhad Gwasanaeth
Trefniadau Ymdrin â Gohebiaeth
Gweinyddu Anfonebau cyn eu pasio i'r Uned Taliadau

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 30 Medi 2013

Cyfarpar gan Cyn-aelodau
Telerau Contractau - Gwiriadau DBS
Gwiriadau DBS Staff
Trefniadau TG i aelodau
Cofnodi a Rheoli Gwyliau

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 31 Rhagfyr 2013

Prosesu Data Cyflenwyr Ynni

Targed Cwblhau: Chwarter yn diwedd 31 Mawrth 2014
Rheoli Newid Systemau TG

3. GWAITH AR Y GWEILL

3.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 1 Ebrill 2013.

3.2 Adroddiadau Drafft wedi eu rhyddhau

- Rheoli cyllidebau cynnal adeiladau Ysgolion Uwchradd - gwerth am arian (*Addysg*)
- Ysgolion Cynradd – Trefn diswyddo oherwydd gormodedd (*Addysg*)
- Gwireddu Prosiectau Arbed (*Strategol a Gwella*)
- Swyddogaethau yn y Broses Monitro Gwariant Cyfalaf (*Strategol a Gwella*)

3.3 Archwiliadau yn mynd rhagddynt

- Llwyddo'n Lleol (*Economi a Chymuned*)
- Y Drefn Gwynion Corfforaethol (*Corfforaethol*)
- Polisi Buddiannau Swyddogion (*Corfforaethol*)
- Gwaith Atal Twyll ac Atal Llygredigaeth Rhagweithiol (*Corfforaethol*)
- Ad-daliadau Treth Di-Annedd (*Cyllid*)
- System Treth Di-Annedd - Adolygiad o Reolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Hyfforddi Aelodau (*Strategol a Gwella*)
- Y Gwasanaeth Cynllunio (*Rheoleiddio*)
- Tocynau Teithio Rhad - Taliadau i gwmnïau bysiau (*Rheoleiddio*)
- Trefniadau Bancio yn y Canolfannau Hamdden (*Gwasanaethau Cymdeithsol, Tai a Hamdden*)
- Taliadau Uniongyrchol (*Gwasanaethau Cymdeithsol, Tai a Hamdden*)
- Costau Teithio Gweithwyr Cefnogol (*Gwasanaethau Cymdeithsol, Tai a Hamdden*)
- Cynlluniau Galluogi (*Gwasanaethau Cymdeithsol, Tai a Hamdden*)
- Gweithiau Adenilladwy (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)
- Pobl Hŷn / Anabl - Addasiadau i Gartrefi (*Gwasanaethau Cymdeithsol, Tai a Hamdden*)

4. ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Ionawr 2013 i 31 Mawrth 2013, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r argymhellion sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.

ASiantaeth Cefnffyrdd - ANFONEBAU RHWNG CYNGHORAU **Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru**

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau fod rheolaeth briodol mewn lle ar gyfer derbyn a thalu anfonebau oddi wrth Awdurdodau sy'n rhan o'r bartneriaeth.

Cwmpas yr Archwiliad

Cwmpas yr archwiliad yw gwirio trefniadau yr Asiantaeth Cefnffyrdd ar gyfer paratoi a prosesu taliadau am waith i'r Awdurdodau sy'n rhan o'r bartneriaeth.

Prif Ddarganfyddiadau

Cynhaliwyd profion archwilio ar 11 o reolaethau mewnol. Dangosodd y profion fod rheolaethau mewnol da yn bodoli mewn 7 o'r rheolaethau hyn. Y prif wendid a welwyd yn ystod yr archwiliad oedd nad oedd 3 awdurdod yn danfon eu hanfonebau ymlaen i'r Uned Asiantaeth Cefnffyrdd yn fisol yn unol ag Atodlen Darparwr Gwasanaeth y bartneriaeth a bod cyfnodau hir cyn bod yr Uned Asiantaeth Cefnffyrdd yn derbyn yr anfonebau.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn nhrefniadau yr Asiantaeth Cefnffyrdd ar gyfer brosesu anfonebau oddi wrth gynghorau eraill sy'n rhan o'r bartneriaeth, gan fod rheolaethau mewn lle ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai'r Awdurdodau sydd yn rhan o'r bartneriaeth Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru sicrhau eu bod yn cyflwyno anfonebau am ad-daliadau yn fisol i'r Asiantaeth Cefnffyrdd er mwyn iddynt gydymffurfio gyda gofynion Atodlen Darparwr Gwasanaeth yr Asiantaeth.**
- **Dylai Rheolwr Perfformiad a Chaffael yr Asiantaeth Cefnffyrdd gywiro'r camgodio er mwyn sicrhau fod manylion cyfriflyfr y Cyngor yn cytuno gyda systemau yr Uned Asiantaeth Cefnffyrdd.**
- **Dylid sicrhau fod y blychau ar y slip codio yn cael eu cwblhau er mwyn cadarnhau cywirdeb yr anfoneb.**
- **Dylid ymdrechu i geisio prosesu'r anfonebau o fewn 10 diwrnod o'u derbyn er mwyn cydymffurfio gydag Atodlen Darparwr Gwasanaeth y bartneriaeth.**

ANSAWDD GOHEBIAETH Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr adolygiad oedd sicrhau bod gohebiaeth allanol yn derbyn ymateb o ansawdd uchel gan swyddogion y Cyngor sydd yn cael ei ddatgan ym 'Mholisi Ymateb E-byst oddi wrth Gwsmeriaid Allanol', lle mynegir y dylid "sicrhau bod safon uchel o Ofal Cwsmer yn cael ei roi yn yr ymateb i'r ymholydd", a sicrhau bod cwsmeriaid y Cyngor yn derbyn cymorth gydag unrhyw ymholiadau neu gwynion.

Cwmpas yr Archwiliad

Adolygwyd sampl o 25 trac o ystod o adrannau'r Cyngor rhwng Ebrill 2012 ac amser yr adolygiad hwn. Gofynnwyd i'r swyddogion a oedd wedi eu nodi'n gyfrifol am yr ymateb yn y system tracio gohebiaeth am gopiâu o'r ohebiaeth wreiddiol a dderbyniwyd ynghyd â chopi o'u hymateb. Adolygwyd yr ohebiaeth wreiddiol a'r ymateb er mwyn dod i'r casgliad os oedd yr ymateb o ansawdd dderbyniol ac a oedd yn ateb gofynion y cwsmer. Yn ogystal roeddem yn gwirio bod cwsmeriaid yn derbyn cymorth yn hytrach na chael eu pasio ymlaen o un swyddog i'r llall heb dderbyn unrhyw gydnabyddiaeth.

Prif Ddarganfyddiadau

Mewn rhai o'r llythyrau gwreiddiol roedd yr ymholwyr yn gwneud cais bod yr ymateb yn cael ei anfon yn ddwyieithog neu fod ymateb yn cael ei anfon ar ffurf e-bost. Yn yr achosion yma gwelwyd bod y ceisiadau wedi derbyn ymateb yn y ffurf a ofynnwyd amdano.

Gwelwyd bod pob gohebiaeth yn ein sampl wedi derbyn ymateb unai yn cydnabod y llythyr gwreiddiol neu yn rhoi ymateb llawn iddynt. Gwelwyd hefyd bod gweithwyr y Cyngor yn sicrhau bod y cyhoedd yn derbyn ymateb o ansawdd. Gwelwyd bod y swyddogion yn cyfeirio at y mater ac yn ceisio rhoi'r wybodaeth gywir iddynt. Mewn sawl enghraifft gwelwyd bod swyddogion hefyd yn cyfeirio'r cyhoedd at wasanaethau eraill o fewn y Cyngor neu fudiadau eraill er mwyn cynnig rhagor o gyngor iddynt. Mewn un achos nid oedd modd gwerthuso ansawdd yr ymateb gan nad oedd gohebiaeth flaenorol berthynol ar gael. Er hyn mae'n amlwg fod y swyddogion dan sylw yn ymwybodol o'r polisi ateb llythyr/e-bost a'u bod yn gweithredu arno.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ar ansawdd gohebiaeth gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.

CYNLLUNIO'R GWEITHLU Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr Archwiliad yma yw sicrhau bod mesurau priodol mewn lle gan y Cyngor i wireddu ei amcan o gynllunio ei weithlu er mwyn darparu gwasanaethau o safon ddisgwyliedig heddiw ac yn y dyfodol.

Cwmpas yr Archwiliad

Cwblhawyd yr archwiliad drwy gynnal cyfarfodydd gyda'r swyddogion priodol o Adnoddau Dynol, holi sampl o reolwyr, a chasglu tystiolaeth perthnasol.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod cynllunio'r gweithlu yn offeryn a ddefnyddir gan y Cyngor i fonitro'r gweithlu fel y mae heddiw yn ogystal â chynllunio ar gyfer y dyfodol. Mae'r broses o gynllunio'r gweithlu yn darparu trosolwg o'r gwasanaeth perthnasol i reolwyr. Yn gynwysedig mewn adroddiad mae gwybodaeth amrywiol, gan gynnwys oedran staff a lefel y trosiant staff mewn blwyddyn benodol.

Gellir cael gwybodaeth megis lefelau salwch yn ogystal â mathau o salwch, a gyflwynir yn syml mewn dogfen a ddylai alluogi rheolwyr i adnabod unrhyw batrymau sy'n dod i'r amlwg ac os bydd unrhyw faterion sydd angen sylw.

Mae swyddogion personél yn cynorthwyo rheolwyr yn y flwyddyn gyntaf i wneud yn siŵr fod rheolwyr yn gyfarwydd â'r hyn sydd ei angen ar gyfer y broses. Ar ôl y flwyddyn gyntaf disgwylir i reolwyr gyflawni camau priodol cynlluniau gweithlu ei wasanaeth yn annibynnol, wedi derbyn yr adroddiadau perthnasol.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Cynllunio'r Gweithlu gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai Swyddogion Personél dilyn i fyny gyda'r rheolwyr a'u hatgoffa i ymgymryd â'r gwaith yn flynyddol.**

CYTUNDEB CANLYNIADAU Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad oedd archwiliad yw sicrhau bod trefniadau mewnol priodol mewn lle wrth gasglu'r mesuryddion perfformiad ar gyfer y Cytundeb Canlyniadau, yn ogystal â bod trefniadau monitro i allu adnabod unrhyw lithriadau fel y gellid cymryd y camau priodol wrth ymdrîn â hwy.

Cwmpas yr Archwiliad

Edrychwyd ar sampl o amcanion o fewn y Cytundeb Canlyniadau a gwirio'r trefniadau sydd mewn lle i adnabod a chasglu'r dystiolaeth a sicrhau bod trywydd archwilio priodol yn bodoli. Yn ogystal â hyn, gwiriwyd trefniadau'r Adran Strategol a Gwella wrth herio a monitro'r mesuryddion perfformiad.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd o gynnal yr archwiliad bod llawer o reolaethau mewnol yn bodoli eisoes. Y prif wendidau a welwyd oedd bod adroddiad Medi 2012 ar berfformiad y Cyngor yn erbyn y targedau wedi ei dychwelyd yn hwyr i Llywodraeth Cymru. Mae angen sicrhau hefyd fod rhai o'r diffiniadau yn llai amwys.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb wrth weinyddu y Cytundeb Canlyniadau gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid asesu'r rhesymau dros yr oedi er mwyn lliniaru'r risg o geisiadau pellach yn cael eu dychwelyd yn hwyr, ac addasu gweithdrefnau os oes angen.
- Dylid sicrhau fod y wybodaeth a anfonir i Lywodraeth Cymru'n gywir a bod tystiolaeth eglur i'w gefnogi. Yn ychwanegol, dylid sicrhau fod disgrifiad o berfformiad yn eglur a diamwys.
- Pan fo gwaith yn cael ei gomisiynu i gwmni allanol, dylid sicrhau bod tystiolaeth gadarn yn cael ei dderbyn o'r gwaith maent wedi ei gyflawni. Gellir ystyried rhoi cymal mewn cytundeb â'r cwmni.

GWIRIADAU DBS STAFF Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod trefniadau clir a phendant ynglŷn â gwiriadau Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) gan y Cyngor, a'u bod yn cydymffurfio gyda'r canllawiau / deddf perthnasol.

Cwmpas yr Archwiliad

Archwilio sampl o gwasanaethau ar draws y Cyngor a gwirio eu trefniadau a chanllawiau ynglŷn â gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS).

Prif Ddarganfyddiadau

Dangosodd yr archwiliad fod gwaith o safon dda wedi cael ei wneud gan yr Adrannau perthnasol i leihau bylchau unigolion oddi fewn y Cyngor sydd heb wiriad DBS. Mae cynnydd sylweddol wedi cael ei wneud gan yr Adrannau ers mis Hydref 2012. Hefyd, gwelwyd bod gwaith yn ei le i geisio cryfhau systemau monitro DBS, trefniadau penodiadau newydd oddi fewn y Cyngor, a threfniadau ynglŷn â honiadau o gamymddwyn proffesiynol. Fodd bynnag, mae rhai materion allweddol o safbwynt paratoi a dosbarthu arweiniad clir a chyson angen sylw pellach a dylid cymryd y camau priodol i gryfhau'r trefniadau o fewn y maes a archwiliwyd.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb trefniadau Gwiriadau DBS Staff gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Er mwyn cysondeb a lleihau'r risg o gwiriadau DBS yn cael eu methu dylid cytuno ar un system gorfforaethol er mwyn sicrhau monitro trylwyr a chywir.**
- **Dylid gallu arddangos penderfyniad swyddogol o'r angen i gael DBS ar gyfer penodiadau cyn 2002 a chadw thystiolaeth i gefnogi'r penderfyniad.**
- **Dylid sicrhau bod gohebiaeth diweddaraf yn cael ei yrru allan i ysgolion ynglŷn a gwiriadau DBS ar gyfer gwirfoddolwyr mewn ysgolion er mwyn sicrhau bod y penderfyniadau cywir yn cael eu gwneud.**
- **Dylid sicrhau bod canllawiau clir wedi cael ei dosbarthu i ysgolion yn nodi na ddylai unigolion weithio heb oruchwyliaeth nes bydd dadleniad DBS wedi ei dderbyn yn foddhaol.**
- **Dylid sicrhau bod arweiniad clir yn cael ei rhoi gan yr Adran Addysg i ysgolion y sir er mwyn delio â gwiriadau DBS a thystlythyrau.**
- **Dylid sicrhau bod camau i atal swyddogion o'r gwaith neu sicrhau eu bod yn gweithio dan oruchwyliaeth nes bod gwiriad DBS boddhaol yn cael ei dderbyn.**
- **Lle mae pryder gyda gwiriad DBS dylid ystyried bod cofnod yn cael ei gadw o unrhyw benderfyniadau a wneir gan Penaethiaid Gwasanaeth neu Uwch Reolwr i leihau y risg o swyddogion anaddas yn gwneud penderfyniadau.**

TELERAU CONTRACTAU - GWIRIADAU DBS Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod trefniadau cytundebol cadarn ar waith lle mae Cyngor Gwynedd yn comisiynu neu'n rheoleiddio gwaith gyda phlant a phobl ifanc oddi wrth asiantaeth / cyrff eraill.

Cwmpas yr Archwiliad

Archwilio sampl o wasanaethau lle mae Cyngor Gwynedd yn comisiynu neu'n rheoleiddio gwaith gyda phlant a phobl ifanc oddi wrth asiantaethau / cyrff eraill a gwirio bod trefniadau a chanllawiau ynglŷn â chynnal gwiriadau Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) yn gadarn ac yn weithredol ganddynt.

Prif Ddarganfyddiadau

Dangosodd yr archwiliad fod angen edrych yn fanwl ar drefniadau lle mae'r Cyngor yn comisiynu neu'n rheoleiddio gwaith gyda Phlant a Pobl Ifanc oddi wrth asiantaethau neu gyrff eraill gan fod y trefniadau presennol yn anghyson. Gwelir bod trefniadau cryf mewn rhai adrannau ar gyfer monitro gwiriadau DBS a staff y darparwyr. Mae angen trefniadau cyson ar draws y Cyngor ar gynnal a monitro gwiriadau DBS a hyfforddiant amddiffyn plant ar gyfer darparwyr.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb Telerau Contractau - Gwiriadau DBS gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid paratoi arweiniad clir i swyddogion y Cyngor ynglŷn â pha gytundebau ddylai gynnwys yr angen i ofyn am wiriadau DBS ar staff y darparwyr.**
- **Rhaid edrych ar bob cytundeb gyda darparwyr sy'n gysylltiedig â phlant a phobl ifanc a sicrhau eu bod yn cynnwys cymal am DBS ac amddiffyn plant.**
- **Dylid cynnwys cymal perthnasol yn y cytundebau i esbonio canlyniadau peidio cael y gwiriadau DBS disgwylidig.**
- **Dylid sicrhau bod cysondeb ar draws yr adrannau wrth holi darparwyr am drefniadau recriwtio diogel pan mae'r cytundebau yn cael eu gosod.**
- **Dylai swyddogion yr adrannau perthnasol edrych am wiriadau DBS a thystiolaeth o fynychu hyfforddiant diogelu gan staff darparwyr a ddefnyddir ar gyfer cytundebau perthnasol.**
- **Dylid cael trefniadau monitro cyson mewn lle i fonitro cytundebau ar draws y Cyngor gyda darparwyr.**
- **Dylid pwysleisio i ddarparwyr i hysbysu'r Cyngor yn amserol am unrhyw newid yn y cytundebau.**
- **Dylid ystyried nodi yn y cytundebau perthnasol y dylai swyddogion y Cyngor dderbyn rhestr o'r gweithwyr sy'n ymgymryd â'r gwaith perthnasol yn rheolaidd.**

DEFNYDD HONORARIA Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau priodol a chadarn mewn lle dros ddyfarnu taliadau honoraria; ymestyn cyfnodau honoraria ynghyd â sicrhau argaeledd a chyflawnrwydd polisiau a chanllawiau.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd yr adolygiad yn cynnwys gwirio sampl o swyddogion sydd wedi derbyn taliad honorariwm yn y flwyddyn ariannol gyfredol a chadarnhau bod dogfennaeth ddigonol wedi ei gyflwyno ar gyfer pob achos, gan gynnwys estyniadau cyfnodau honorariwm a newid cyfradd y taliadau. Nid oedd taliadau honoraria a wneir i athrawon yn syrthio i gwmpas yr archwiliad hwn.

Prif Ddarganfyddiadau

Ar y cyfan gwelwyd bod y defnydd o honoraria yn cael ei weithredu mewn modd teg, systematig a chyson yn unol â'r Polisi Gweithredu ar Lefel Uwch ac Honoraria a gyhoeddwyd gan yr Adran Adnoddau Dynol yn 2008 sydd ar gael ar y fewnrwyd.

Roedd yr achosion busnes a welwyd yn cynnwys y manylion disgwylidiedig ac wedi cael eu hawdurdodi gan swyddogion priodol, er hyn ni welwyd rhai ar gyfer yr holl sampl - yn ôl y polisi mae angen i gyflwyno achos busnes ysgrifenedig. Er hyn, gwelwyd tystiolaeth glir fod pob swyddog yn y sampl yn ymgymryd â dyletswyddau a chyfrifoldebau ychwanegol. Fodd bynnag, mae un grwp o swyddogion yn derbyn taliadau honorariwm ers 2001 ar gyfer amgylchiadau nad ydynt bellach yn ymddangos fel rhai "dros dro", sy'n awgrymu y dylid cyflwyno trefniadau mwy parhaol ar gyfer y gweithwyr hyn.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn nefnydd honoraria gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid sicrhau bod achos busnes yn cael ei gyflwyno cyn bod unrhyw daliadau yn cael eu cymeradwyo a'i fod yn cael ei gymeradwyo gan swyddogion awdurdodedig.
- Dylai bod cais swyddogol yn cael ei gyflwyno ym mhob achos a'i fod yn cael ei gymeradwyo gan y swyddog awdurdodedig perthnasol.
- Dylai sicrhau bod swyddi'r swyddogion hynny sydd yn derbyn taliadau honoraria am ymgymryd â dyletswyddau sydd yn berthnasol i gytundeb cynnal a chadw yr A55 yn cael eu harfarnu'n briodol yn unol â chynllun arfarnu swyddi'r Cyngor.
- Dylai sicrhau bod cyfiawnhad ffurfiol am ymestyn y taliadau yn cael ei gadw ar ffeil.

CYSONI BANC Y SYSTEM INCWM Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod gweithdrefnau swyddogol mewn lle ac wedi eu dogfennu ar gyfer cynnal cysoniadau banc y system incwm yn effeithiol, amserol, gyflawn a chywir a sicrhau bod trefniadau monitro digonol mewn lle, gan gynnwys elfen o ddilyniant i waith a gwblhawyd gan Archwilio Mewnol a Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) mewn perthynas â threfniadau cysoni 2011/12. Yn ychwanegol, gwirio bod rheolaethau mewnol digonol yn bodoli yn y broses o gynnal cysoniadau misol.

Cwmpas yr Archwiliad

Adolygu'r gweithdrefnau sydd mewn lle ar gyfer cynnal cysoniadau banc a sicrhau bod canllawiau ar gael i swyddogion. Dethol sampl o cysoniadau banc yn 2012/13 a sicrhau eu bod yn cyd-fynd â'r gweithdrefnau. Sicrhau bod cysoniadau banc yn cael eu hadolygu a'u harwyddo'n rheolaidd.

Prif Ddarganfyddiadau

Cadarnhawyd bod swyddog yn derbyn hyffroddiant ar y broses cysoni fel y gellid sicrhau bod swyddog ar gael i gwblhau'r gwaith yn absenoldeb y swyddog penodedig, fodd bynnag nid oes canllawiau cyfredol wedi eu creu sy'n esbonio'r broses dyddiol a misol. Gwelwyd hefyd fod cam ychwanegol i'r broses o ardystio'r taflenni cysoni, gyda'r Uwch Reolwr Refeniw bellach yn eu hardystio yn ogystal â'r Uwch Swyddog Incwm. Esboniwyd hefyd bod camau pellach wedi eu cymryd o fewn yr Uned Incwm i sicrhau eu bod yn derbyn copïau personol o ddatganiadau banc a bod newid yn y system ffeilio sy'n hwyluso'r broses cysoni.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Cysoni Banc y System Incwm gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid paratoi canllawiau cyfredol ar gyfer y prosesau cysoni dyddiol a misol.
- Dylid cyflwyno trefn er mwyn adnabod rhwystrau i allu cysoni'n fisol o fewn amser, er mwyn lliniaru'r rhwystrau cyn gynted â phosib.

SYSTEM TALIADAU - ADOLYGIAD O'R RHEOLAETHAU ALLWEDDOL Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Mae Cod Ymarfer Archwilio Archwilwydd Cyffredinol Cymru, Ebrill 2010, yn datgan y bydd archwilwyr allanol yr Awdurdod (Swyddfa Archwilio Cymru), wrth gynnal eu harchwiliad o gyfrifon y Cyngor, yn dibynnu lle'n bosib ar waith Archwilio Mewnol (ac eraill). O ganlyniad i hyn, mae'r Protocol ar y Cyd rhwng y gwasanaeth Archwilio Allanol a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Tachwedd 2011, yn datgan:

10. Fel rhan o'i rôl allweddol o ran cyflwyno adroddiadau ar ddigonolrwydd rheolaeth fewnol a darparu sail ar gyfer Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr awdurdod, y mae'n rhaid ei gyhoeddi gyda datganiad cyfrifon blynyddol y Cyngor, disgwylir i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol brofi rheolaethau allweddol systemau ariannol pwysig y Cyngor yn flynyddol.

Caiff y system Taliadau ei ystyried yn "system ariannol pwysig" yn unol â diffiniad Swyddfa Archwilio Cymru.

Bwriad yr archwiliad oedd i sicrhau fod rheolaethau priodol mewn lle ar gyfer prosesu, gweithredu a chysoni taliadau.

Cwmpas yr Archwiliad

Bydd yr archwiliad yn adolygu'r taliadau a wnaed i gredydwyr y Cyngor yn ystod 2012/13.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod gweithdrefnau a phrosesau priodol mewn lle ar gyfer y mwyafrif o reolaethau allweddol a adolygwyd ar gyfer y System Taliadau. Darganfuwyd bod systemau yn bodoli i sicrhau bod dyletswyddau allweddol ar gyfer prosesu a chysoni taliadau wedi eu dyrannu rhwng swyddogion, bod atebolrwydd ar gyfer gweithrediadau allweddol, a nad oes croestyniad yng nghyfrifoldebau a hawliau swyddogion.

Fodd bynnag, gwelwyd nad oes trefn priodol ar gyfer ddiweddarau'r ffeil sydd yn cynnwys llofnodion swyddogion sydd â'r hawl i awdurdodi ffurflenni pennawd swp (TR257). Mae'n amlwg nad yw nifer o'r rhestrau sydd mewn lle yn gywir a chyfredol, a bod hynny, ynghyd â'r nifer o restrau ym meddiant y Gwasanaeth Taliadau, yn eu gwneud yn anymarferol i'w defnyddio ac yn annibynadwy fel ffynhonnell data cynhwysfawr ac awdurdodol. Nodwyd fod rhai aelodau o staff y Gwasanaeth Taliadau yn gallu adnabod llofnodion priodol drwy eu profiad yn eu swydd ond nid yw hynny'n gymwys ar gyfer staff newydd. Mae angen trefnu i'r Gwasanaeth Taliadau dderbyn rhestrau llofnodion awdurdodedig i arwyddo ffurflenni TR257 sydd yn gywir a chyfredol gan sicrhau fod y rhestrau sydd yn cael eu di-sodli yn cael eu gwaredu.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn System Taliadau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- Dylid sicrhau bod gwasanaethau yn mynegi ym mhob achos priodol eu bod wedi derbyn yr eitemau a filiwyd amdanynt.
- Dylid sicrhau bod trefn mewn lle i ddiweddarau'r ffeil sydd yn cynnwys tystiolaeth o lofnodion y swyddogion sydd wedi eu hawdurdodi i lenwi ffurflen TR257.

SYSTEM GYFLOGAU - ADOLYGIAD O'R RHEOLAETHAU ALLWEDDOL Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Mae Cod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru, Ebrill 2010, yn datgan y bydd archwilywyr allanol yr Awdurdod (Swyddfa Archwilio Cymru), wrth gynnal eu harchwiliad o gyfrifon y Cyngor, yn dibynnu lle'n bosib ar waith Archwilio Mewnol (ac eraill). O ganlyniad i hyn, mae'r Protocol ar y Cyd rhwng y gwasanaeth Archwilio Allanol a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Tachwedd 2011, yn datgan:

Fel rhan o'i rôl allweddol o ran cyflwyno adroddiadau ar ddigonolrwydd rheolaeth fewnol a darparu sail ar gyfer Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr awdurdod, y mae'n rhaid ei gyhoeddi gyda datganiad cyfrifon blynyddol y Cyngor, disgwylir i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol brofi rheolaethau allweddol systemau ariannol pwysig y Cyngor yn flynyddol.

Caiff y system gyflogau ei ystyried yn "system ariannol pwysig" yn unol â diffiniad Swyddfa Archwilio Cymru, ac felly mae bwriad cynnal adolygiad o reolaethau allweddol y system yma.

Cwmpas yr Archwiliad

Bydd yr adolygiad yma yn canolbwyntio ar reolaethau cynnal y system gyflogau ar gyfer y flwyddyn 2012/13.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd ar y cyfan fod rheolaeth fewnol gryf yn bodoli o fewn yr Uned Gyflogau yn y broses o weinyddu a thalu cyflogau. Mae rolau'r swyddogion perthnasol wedi eu hamlinellu'n eglur, gyda Llawlyfr Cyflogau ar gael.

Mae trefniadau clir a manwl yn eu lle er mwyn gwirio cywirdeb cyn rhedeg cyflogresi, ac mae proses glir er mwyn gweithredu newidiadau, gyda gwahaniad dylestrwyddau priodol yn ei le.

Ni dderbyniwyd copi o Gynllun wrth Gefn Cyflogau i allu sicrhau bod cynlluniau priodol mewn lle pe bai argyfwng. Fodd bynnag, mae Cynllun Parhad Gwasanaeth ar gyfer yr Adran Gyllid yn ei chyfanrwydd ac fe gadarnhaodd y Rheolwr Cyflogau bod copi wrth gefn yn cael ei wneud y ddyddiol o'r system cyflogau ac yn cael ei gadw ar weinyddwr oddi ar y prif safle. Golygai hyn bod modd parhau i weithio ar y system drwy fynediad o unrhyw weinyddwr y Cyngor.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn System Gyflogau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, ac yn cael eu gweithredu. Fodd bynnag, awgrymir un argymhelliad:

- **Dylid sicrhau bod Cynllun wrth Gefn yn gyfredol ac wrth law gyda swyddogion perthnasol yn ymwybodol o'r cynnwys.**

BUDD-DALIADAU TAI DEWISOL Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod cysondeb a thryloywder yn y modd y dyrannir taliadau tai dewisol a bod y Cyngor yn cydymffurfio â deddfwriaeth a chanllaw ymarfer gorau'r Adran Gwaith a Phensiynau.

Cwmpas yr Archwiliad

Adolygu sampl o geisiadau am daliadau tai dewisol a ganiatawyd yn ystod blwyddyn ariannol 2012/13 ac adolygu'r trefniadau o safbwynt caniatáu taliadau tai dewisol drwy sicrhau bod penderfyniadau a wnaed yn seiliedig ar egwyddorion cyffredinol proses benderfynu gref, ac adolygu sampl o geisiadau a gyflwynwyd ond a wrthodwyd a sicrhau bod cyfiawnhad digonol yn bodoli dros y penderfyniad i beidio caniatáu'r cais. Y prif amcan yw sicrhau fod pob ymgeisydd yn cael ei drin yn gyfartal wrth weinyddu'r cynllun.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd ar y cyfan bod rheolaethau mewnol da yn bodoli yn y broses o weinyddu taliadau tai dewisol. Byddai sicrhau bod ymgeiswyr yn cael eu hysbysu'n brydlon a bod cofnod sy'n nodi sut y daethpwyd i benderfyniad yn fodd o gryfhau'r rheolaethau mewnol sydd eisioes yn bodoli.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Budd-daliadau Dewisol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn. Fodd bynnag, cyflwynir yr argymhelliad canlynol er mwyn cryfhau'r trefniadau ymhellach:

- **Dylid ymdrechu i gadw cofnod manylach o'r penderfyniad i ddyrannu taliadau tai dewisol fel y gellid dangos bod trefn gyson ar gyfer gwneud y penderfyniadau.**

SYSTEM BUDD-DALIADAU - ADOLYGIAD O'R RHEOLAETHAU ALLWEDDOL Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Mae Cod Ymarfer Archwilio Archwilwydd Cyffredinol Cymru, Ebrill 2010, yn datgan y bydd archwilwyr allanol yr Awdurdod (Swyddfa Archwilio Cymru), wrth gynnal eu harchwiliad o gyfrifon y Cyngor, yn dibynnu lle'n bosib ar waith Archwilio Mewnol (ac eraill). O ganlyniad i hyn, mae'r Protocol ar y Cyd rhwng y gwasanaeth Archwilio Allanol a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Tachwedd 2011, yn datgan:

"Fel rhan o'i rôl allweddol o ran cyflwyno adroddiadau ar ddigonolrwydd rheolaeth fewnol a darparu sail ar gyfer Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr awdurdod, y mae'n rhaid ei gyhoeddi gyda datganiad cyfrifon blynyddol y Cyngor, disgwylir i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol brofi rheolaethau allweddol systemau ariannol pwysig y Cyngor yn flynyddol".

Caiff y System Budd-dal ei ystyried yn "system ariannol pwysig" yn unol â diffiniad Swyddfa Archwilio Cymru, ac felly mae bwriad cynnal adolygiad o reolaethau allweddol y system yma.

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer asesu a phrosesu ceisiadau budd-dal, bod y system budd-dal yn cyfrifo symiau budd-daliadau'n gywir ac fe'u telir yn amserol. Cadarnhau bod cysoniadau priodol yn cael eu cynnal, adolygu trefniadau rheoli perfformiad yr uned a gwirio bod trefniadau diogelu data digonol mewn lle.

Cwmpas yr Archwiliad

Archwilio sampl o geisiadau budd-dal i sicrhau bod asesiadau priodol yn cael eu cynnal. Gwirio bod cysoniadau yn cael eu cynnal a bod y taliadau budd-dal yn cael eu cyfrifo a'u talu mewn modd cywir ac yn amserol. Asesu statws perfformiad y gwasanaeth ynglyn â gweithredu ar geisiadau a hysbysiadau budd-dal a gwirio bod y system budd-dal yn cael ei rheoli'n effeithiol a bod yr holl ddata yn cael ei ddiogelu'n briodol.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod rheolaethau mewnol da yn bodoli yn y broses o weinyddu budd-daliadau gyda'r ceisiadau yn cael eu hasesu a'u prosesu'n gywir. Mae'r amser a gymerir i brosesu ceisiadau yr un lefel â chyfartaledd Cymru gyfan ar gyfer chwe mis cyntaf y flwyddyn 2012/13. Gwelwyd hefyd bod y system yn cael ei ddiogelu'n briodol gyda threfniadau i gynnal copïau wrth gefn a bod y system yn cael ei ddiogelu rhag mynediad anawdurdodedig. Mae ychydig o faterion yn y broses cysoni lle mae problem sydd y tu allan i reolaeth yr Adran Gyllid yn eu rhwystro rhag cysoni, ond mater bychan yw hyn gan mai mater o sicrhau bod popeth wedi ei redeg drwy'r systemau ydyw.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn System Budd-daliadau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn. Fodd bynnag, cyflwynir un argymhelliad er mwyn cryfhau'r trefniadau ymhellach:

- **Dylid sicrhau fod rhwystrau sy'n atal y cysoni yn cael eu datrys h.y. bod swyddogion perthnasol yn edrych i mewn i unrhyw broblemau a bod y systemau perthnasol yn gweithio'n unol â'r disgwyl.**

SYSTEM PAYE.NET Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod y system Paye.net yn cael ei defnyddio'n briodol a bod mynediad swyddogion i'r system yn unol â'r hyn sydd yn berthnasol i'w swydd e.e. hawl darllen yn unig. Gwiriwyd bod pob trafodyn yn cael ei brosesu'n gywir, bod y taliadau yn cael eu cysoni'n rheolaidd, bod trefniadau diogelwch digonol yn bodoli a bod unrhyw ad-daliadau yn cael eu cymeradwyo gan swyddogion awdurdodedig.

Cwmpas yr Archwiliad

Derbyniwyd copi o ganllawiau'r Cyngor sydd yn ymwneud â'r system Paye.net a sicrhau bod yr holl ddefnyddwyr yn ymwybodol ohonynt ac yn cydymffurfio gyda'r gofynion. Gwiriwyd bod rheolaeth dros sefydlu defnyddwyr a bod rhestr o ddefnyddwyr cyfredol y system ar gael a gwirio bod eu hawliau mynediad yn briodol. Hefyd, gwiriwyd bod cysoniadau dyddiol yn cael eu cynnal rhwng manylion a dderbynnir o'r banc ynghyd ag adroddiadau system AIM, yn ogystal â manylion sieciau. Cadarnhawyd bod ad-daliadau yn cael eu hawdurdodi'n briodol a bod cyfyngiad dros y swyddogion all brosesu ad-daliad.

Prif Ddarganfyddiadau

Ar y cyfan gwelwyd bod y System Paye.net yn cael ei ddefnyddio'n briodol. Gwelwyd mai swyddog annibynnol o fewn y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth sydd yn gyfrifol am osod defnyddwyr newydd i fyny ar y system ac sydd yn gyfrifol am newid hawliau swyddogion pe bai angen. Mae swyddogion eraill priodol wedi eu penodi ar gyfer gweinyddu'r system - mae gan y swyddogion yma hawliau ychwanegol sydd yn cynnwys gwneud ad-daliadau ac ail-osod cyfrineiriau. Y Prif Ariannwr sydd yn monitro'r system, trwy greu adroddiadau dyddiol a'u gwirio. Mae'r hawl i wneud ad-daliadau wedi ei gyfyngu i nifer fechan o swyddogion.

Er bod aelodau newydd o dîm y Ganolfan Gyswilt yn derbyn hyfforddiant llawn, a chanllawiau wedi cael eu creu ar eu cyfer, nid oedd lefel yr hyfforddiant a chanllawiau yn gyson ar gyfer defnyddwyr eraill.

Mae pob un o ddefnyddwyr y system Paye.net yn ymwybodol o'r drefn gywir i'w ddilyn wrth hysbysu cwsmeriaid am ffioedd, a dangosodd profion fod hyn yn cael ei weithredu'n gywir.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn System paye.net gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai bod canllawiau cyfredol ar gyfer holl ddefnyddwyr y system a'u bod yn cael eu diweddarau pan fo'r angen.**
- **Dylid sicrhau bod pob defnyddiwr newydd o'r system yn derbyn hyfforddiant o sut i ddefnyddio'r system cyn cael ei ddefnyddio a chymryd taliadau gan y cyhoedd.**
- **Dylid atgoffa'r goruchwylwyr bod angen e-bostio'r rheswm am wneud ad-daliad i'r Prif Ariannwr ar bob achlysur er mwyn sicrhau bod trywydd archwilio.**

SYSTEM TRETH CYNGOR - ADOLYGIAD O'R RHEOLAETHAU ALLWEDDOL Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Mae Cod Ymarfer Archwilio Archwilwydd Cyffredinol Cymru, Ebrill 2010, yn datgan y bydd archwilwyr allanol yr Awdurdod (Swyddfa Archwilio Cymru), wrth gynnal eu harchwiliad o gyfrifon y Cyngor, yn dibynnu lle'n bosib ar waith Archwilio Mewnol (ac eraill). O ganlyniad i hyn, mae'r Protocol ar y Cyd rhwng y gwasanaeth Archwilio Allanol a'r gwasanaeth Archwilio Mewnol, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ar 17 Tachwedd 2011, yn datgan:

10. Fel rhan o'i rôl allweddol o ran cyflwyno adroddiadau ar ddigonolrwydd rheolaeth fewnol a darparu sail ar gyfer Datganiad Llywodraethu Blynyddol yr awdurdod, y mae'n rhaid ei gyhoeddi gyda datganiad cyfrifon blynyddol y Cyngor, disgwylir i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol brofi rheolaethau allweddol systemau ariannol pwysig y Cyngor yn flynyddol.

Caiff y system Treth Cyngor ei ystyried yn "system ariannol pwysig" yn unol â diffiniad Swyddfa Archwilio Cymru, ac felly mae bwriad cynnal adolygiad o reolaethau allweddol y system yma.

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod cyfansymiau biliau Treth Cyngor wedi cael eu gosod yn gywir ac yn unol â'r symiau a chafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor Llawn yn ogystal ag awdurdodau lleol eraill.

Sicrhau bod y cyfansymiau eiddo yng Ngwynedd wedi cael eu cofnodi'n gywir ar y system ac yn cyd-fynd ag adroddiadau Swyddfa Brisio. Cadarnhau bod y cyfrif ariannol wedi cael ei ddiweddarau'n briodol a bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer adennill dyledion treth cyngor yn ogystal â sicrhau bod trefniadau mewn lle ar gyfer monitro a rheoli perfformiad yr Uned.

Cwmpas yr Archwiliad

Adolygu a phrofi bod canllawiau, cofnodion a'r gweithdrefnau priodol mewn lle ar gyfer rheoli, casglu a dosbarthu Treth Cyngor 2012-13.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod gweithdrefnau a phrosesau priodol mewn lle ar gyfer holl reolaethau allweddol y bu eu hadolygu ar gyfer y system trethiant lleol. Darganfuwyd bod cysoniadau priodol yn cael eu cynnal i sicrhau cywirdeb y biliau sydd yn cael eu creu, o ran eu nifer a'i gwerth. Gwiriwyd paramedrau'r system yn unol â gwerth y trethi a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn ar 01/03/2012 ar gyfer pob plwyf, a cafwyd hwy yn gywir. Nodwyd fod prosesau priodol ar gyfer anfon gwysion yn amserol ar gyfer adennill. Gwelwyd fod awdurdodiad priodol, yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol, wedi ei dderbyn ar gyfer y dyledion treth bu eu dileu hyd at adeg yr archwiliad. Gwelwyd fod cysoni dyddiol rhwng y system trethiant lleol a'r ffynonellau eraill o'r refeniw, ynghyd â chysoniad misol gyda data y Swyddfa Brisio. Gwelwyd fod ymchwiliadau priodol i unrhyw anghysoniadau fyddai yn dod i'r amlwg. Gwelwyd fod monitro misol o'r casgliad yn erbyn y targed, gyda swyddogion yn adrodd ar sail proffil chwarterol, yn unol â threfniadau monitro perfformiad corfforaethol y Cyngor.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn System Treth Cyngor - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.

CYMUNEDAU'N GYNTAF - STRATEGAETH YMADAEL Economi a Chymuned

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer gweinyddu arian gweithgareddau ar gyfer Strategaeth Ymadael 01/10/12 – 31/03/13 y rhaglen Cymunedau'n Gyntaf.

Cwmpas yr Archwiliad

Mae'r archwiliad yn canolbwyntio ar y trefniadau a'r rheolaethau yn y meysydd canlynol:

- Fod swyddog priodol ar ran Cyngor Gwynedd yn derbyn y cynnig grant.
- Fod cydymffurfiaeth â llythyr cynnig y grant yn ogystal â thelerau ac amodau'r grant.
- Fod tystiolaeth briodol yn bodoli i gefnogi'r defnydd a wnaethpwyd o'r arian grant.
- Ceisiadau priodol yn cael eu gwneud i Lywodraeth Cymru am yr arian grant.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd rhai materion sydd angen sylw gan y swyddogion sy'n gweinyddu'r grant, ond ar y cyfan gwelwyd fod yr Uwch Swyddog Cist Gwynedd yn yn dilyn fyny yn rheolaidd ar y mudiadau perthnasol, er mwyn sicrhau bod y dystiolaeth briodol yn cael ei dderbyn i gefnogi'r gwariant.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yng ngweinyddiaeth arian gweithgareddau Strategaeth Ymadael 01/10/12 – 31/03/13 Cymunedau'n Gyntaf gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid sicrhau bod mudiadau yn cyflwyno anfonebau ac nid datganiadau wrth gyflwyno tystiolaeth o'u gwariant.**
- **Dylid sicrhau bod unrhyw ffurflenni costau teithio a ddefnyddir i hawlio arian wedi cael eu gwirio a'u hardystio gan swyddog ar wahân i'r gweithiwr yn ogystal â'r gweithiwr.**
- **Dylid sicrhau mai ond arian sydd yn deilwng o dan amodau a thelerau'r grant a delir allan i'r mudiadau.**

CYMUNEDAU'N GYNTAF - TREFNIADAU CAU I LAWYR Economi a Chymuned

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer cau lawr y rhaglen Cymunedau'n Gyntaf.

Cwmpas yr Archwiliad

Mae'r archwiliad yn canolbwyntio ar y trefniadau a'r rheolaethau yn y meysydd canlynol:

- Bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer delio gyda staff Cymunedau'n Gyntaf lle mae'r swyddfeydd yn cau.
- Bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer cau'r swyddfeydd a delio gydag eiddo a chynnwys y swyddfeydd.
- Bod trefn briodol mewn lle ar gyfer talu am unrhyw anfonebau dyledus ar ôl i'r swyddfeydd cau.
- Bod trefn briodol mewn lle ar gyfer cau'r cyfrifon imprest y swyddfeydd.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod y Swyddog Monitro Cymunedau'n Gyntaf wedi gwneud y trefniadau priodol i sicrhau fod y rhaglen yn cau lawr yn unol â'r disgwyl ond roedd ambell fater, o safbwynt contractau ffôn a cyfrifon imprest, yn parhau i fod angen sylw.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn nhrefniadau cau i lawr y rhaglen Cymunedau'n Gyntaf gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai'r Swyddog Monitro Cymunedau'n Gyntaf ail gysylltu gyda'r Ddesg Archebion Cefnogol, er mwyn sicrhau fod contractau'r ffonau yn cael eu diddymu a dylid gofyn am gadarnhad gan y Ddesg Archebion Cefnogol fod y contractau wedi eu diddymu.**
- **Dylai'r Cymhorthydd Cyfrifeg sicrhau fod yr arian imprest yn cael ei dalu mewn i gyfrif y Cyngor, bod y ceisiadau imprest yn cael eu prosesu a bod y cyfrifon yn cael eu cau lawr cyn gynted â phosibl.**

CYNLLUN GENESIS CYMRU 2

Economi a Chymuned

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod rheolaethau mewnol priodol ar gyfer gweinyddu'r Cynllun Genesis Cymru 2 yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru a WEFO.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio bod cytundeb mewn lle rhwng y partïon perthnasol ar delerau, amodau a chanllawiau Cynllun Genesis Cymru 2 a bod y Cyngor yn cydymffurfio â'r gofynion yma, gyda'r gwasanaethau mae'r grant yn eu cynnig yn cael eu targedu at yr unigolion perthnasol. Gwirio fod rheolaeth dros wariant gyda'r grant, bod y Cyngor yn cydymffurfio â'r Ddeddf Diogelu Data, a gwirio mai sefydliadau priodol yn unig sy'n cael eu defnyddio er mwyn bodloni targedau'r grant.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod trefniadau pendant mewn lle ar gyfer cyfeirio unigolion i'r cynllun gyda meini prawf yn eu lle er mwyn sicrhau mai'r unigolion cywir sy'n derbyn cefnogaeth yn unol ag amcanion y cynllun. Yn ogystal, gwelwyd fod trefniadau yn bodoli er mwyn cadw manylion cyfrinachol cyfranogwyr ar ffeil yn ddiogel a bod logo a geiriau perthnasol yr UE yn ymddangos ar ddogfennau Genesis Cymru 2 yng Ngwynedd. Gwelwyd fod rhifydddeg anfonebau ar gyfer sampl o daliadau gyda'r cynllun yn gywir.

Y prif wendidau a adnabuwyd oedd bod lle i gryfhau systemau diogelwch TG er mwyn diogelu dogfennau sensitif electronig gyda'r cynllun. Yn ogystal, gwelwyd nad oes system yn ei le ar gyfer monitro gwariant y cynllun yn erbyn y proffil gwariant. Nid oedd gwiriadau yn cael eu cwblhau'n rheolaidd i sicrhau bod darparwyr gofal plant symudol a ddefnyddiwyd yn yswiriedig a bod eu gweithwyr wedi derbyn gwiriadau DBS.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Cynllun Genesis Cymru 2 gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid ymdrechu i gyflwyno adroddiadau perfformiad a chyllidol i Llywodraeth Cymru yn unol â'r tabl hawliadau Genesis Cymru 2.**
- **Dylid adnewyddu'r daenlen monitro gwariant Genesis Gwynedd er mwyn gallu ei ddefnyddio i fonitro gwir wariant y cynllun yn erbyn y proffil gwariant.**
- **Dylid gofyn am restr o fanylion gweithwyr darparwyr gofal plant symudol a ddefnyddiwyd gyda'r cynllun, gan gynnwys dyddiad bu gweithwyr dderbyn gwiriad DBS, yn ogystal â gofyn i'r darparwyr gofal plant hysbysu Genesis Gwynedd yn syth pe bai newid i'r wybodaeth yma. Os yw'r darparwyr gofal plant yn gwrthod cydweithio ar hyn, ni ddylid defnyddio eu gwasanaeth yn y dyfodol.**

PROSIECT LLWYBR CYFLOGI PRENTISIAID IFANC Economï a Chymuned

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod rheolaethau mewnol priodol ar gyfer gweinyddu 'Prosiect Llwybr Cyflogi Prentisiaid Ifanc'.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio trefniadau gweinyddu'r prosiect gan sicrhau fod y trefniadau'n cydymffurfio â'r cytundeb. Gwirio hefyd fod rheolaethau disgwyliedig mewn lle i liniaru unrhyw risg sy'n ymwneud â'r prosiect.

Prif Ddarganfyddiadau

Y prif ddarganfyddiadau yn deillio o'r archwiliad oedd bod prentisiaid yng Ngwynedd yn cael eu hyfforddi yn y maes peirianeg a sgiliau perthnasol yn unol â'r cytundeb. Hyd at Hydref 2012 roedd 46 prentis yn cael eu cyflogi gyda'r targed yn y cytundeb yn nodi hyd at 90 prentis erbyn diwedd oes y rhaglen ar 30/03/14. Nid yw'n bosibl gweld ar hyn o bryd os fydd y cwmni yn cyrraedd y targed yma, a deïllir fod y cwmni wedi cael anawsterau yn 2012 i gofrestru dysgwyr newydd gan fod diddordeb gwael gan gyflogwyr. Er hynny, deïllir fod ymdrechion wedi eu gwneud gan y cwmni i ddenu prentisiaid newydd drwy gysylltu â chyflogwyr cyfredol sydd ar y rhaglen a thrwy ysgrifennu i gyflogwyr newydd.

Nid oedd cyfrifon terfynol Cwmni Prentis Menai blwyddyn yn diweddu 31/07/12 wedi eu derbyn ar ddiwrnod yr archwiliad.

Barn yr Archwiliad

- (A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Prosiect Llwybr Cyflogi Prentisiaid Ifanc gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.**

CLEIANT TENAU Gofal Cwsmer

Bwriad yr Archwiliad

Pwrpas yr archwiliad oedd adolygu gweithrediad client tenau yng Ngwynedd a sicrhau bod ystyriaethau diogelwch a rheoli perthnasol wedi'u rhoi ar waith.

Cwmpas yr Archwiliad

Cynhaliwyd yr archwiliad drwy adolygu polisiâu, gosodiadau a rheolaethau mynediad yn ogystal â thrafod y broses weithredu gyda staff.

Prif Ddarganfyddiadau

Mae'r amgylchedd client tenau wedi cael ei adeiladu a'i ffurfweddu yn unol ag arferion da, ac yn cael ei ddiogelu'n dda. Adnabuwyd rhai mân faterion cyfluniad yn ystod yr archwiliad, ac mae TG eisoes wedi mynd i'r afael â hwy. Mae'r unig faterion rheoli sydd bellach yn sefyll yn ymwneud â gallu TG i fonitro ac adolygu'r cyfluniad client tenau, gan nad yw'r offer meddalwedd priodol eto wedi'u defnyddio. Nid oes yr un o'r materion hyn yn cynrychioli risg uchel ac nid oes angen unrhyw gamau brys i ymdrin â hwy.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yng ngweithrediad y cleiant tenau gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai cyfyngu mynediad Gweinyddwr i'r aelodau hynny o TG sydd yn uniongyrchol gyfrifol am weinyddu XenApp.**
- **Dylid cloi cyfrifon segur neu eu dileu os nad oes eu hangen mwyach.**
- **Dylid ail-leoli pob polisi Citrix i'r *Active Directory*.**
- **Dylid galluogi'r opsiwn o logio cyfluniad XenApp a chreu achos Gweinyddwr SQL addas i gadw'r log gwybodaeth ar gyfer adolygiad cyfnodol.**
- **Dylai TG wneud defnydd o'r offeryn PowerShell a ddarparwyd i restru gwybodaeth sylfaenol am gymwysiadau a gyhoeddwyd a chyfluniad gweinyddwr.**
- **Dylid gwerthuso ddefnyddioldeb y gorchymyn auditlog er mwyn asesu ei ddefnyddioldeb wrth olrhain mewngofnodi ac allgofnodi.**

GWERTHUSIAD O'R PEILOT CYFRYNGAU CYMDEITHASOL Gofal Cwsmer

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw adolygu'r defnydd a wneir o rwydweithiau cyfryngau cymdeithasol gan Cyngor Gwynedd.

Cwmpas yr Archwiliad

Bydd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o'r polisiâu a'r defnydd a wneir mewn perthynas â rhwydweithiau cyfryngau cymdeithasol a'r modd yr ymgysylltir â'r cyhoedd. Mae teclynnau cyfathrebu mewnol y tu allan i sgôp yr archwiliad hwn.

Prif Ddarganfyddiadau

Nodwyd fod Tîm Cyfathrebu Cyngor Gwynedd yn canolbwyntio ar gyfrifon Facebook a Twitter ar hyn o bryd. Ar adeg yr archwiliad, roedd Polisi Cyfryngau Cymdeithasol Cyngor Gwynedd mewn fersiwn drafft. Wedi i'r polisi yma gael ei gymeradwyo, byddai modd hyrwyddo ei fodolaeth a'i gynnwys i staff a'i orfodi. Dylai'r Cyngor geisio codi ymwybyddiaeth y cyhoedd am y cyfrifon cyfryngau cymdeithasol drwy arddangos eu cyfeiriadau ar yr holl ddogfennau cyhoeddus a chyhoeddiadau.

Nodwyd fod adborth da wedi ei dderbyn gan aelodau'r cyhoedd o ran y defnydd o'r cyfrifon cyfryngau cymdeithasol gan y Cyngor yn ystod llifogydd Tachwedd 2012 a'r cyfnod o dywydd garw ym mis Ionawr 2013, gyda diweddariadau rheolaidd ar y ffyrdd oedd ar gau yn ogystal â pa ffyrdd oedd yn cael eu graeanu ac yn y blaen.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb y gwerthusiad o'r Peilot Cyfryngau Cymdeithasol gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid ymgeisio i godi ymwybyddiaeth o safleoedd cyfryngau cymdeithasol y Cyngor trwy arddangos cyfeiriadau'r safleoedd yma ar holl gyhoeddiadau a dogfennau'r Cyngor, yn cynnwys llythyrau a ffurflenni.**
- **Dylid cymeradwyo polisi cyfryngau cymdeithasol Cyngor Gwynedd a'i wneud yn weithredol cyn gynted â phosib.**
- **Dylid hysbysu pob gwasanaeth/adran bod gan y Cyngor bolisi cyfryngau cymdeithasol mewn lle fel bod modd i staff cydymffurfio gydag amcanion y Cyngor.**

RHEOLI NEWID SYSTEMAU TG Gofal Cwsmer

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau fod rheolaethau priodol mewn lle ar gyfer rheoli newidiadau i systemau TG y Cyngor.

Cwmpas yr Archwiliad

Bydd yr archwiliad yn adolygu'r prosesau mewn lle ar gyfer derbyn, cofnodi a monitro newidiadau ynghyd â'r trefniadau ar gyfer ymgorffori newidiadau i systemau byw. Bwriedir gwerthuso effeithiolrwydd y rheolaethau mewn lle drwy adolygu'r dogfennau mewn perthynas â sampl o newidiadau a fu eu cwblhau yn ystod y ddwy flwyddyn ariannol diwethaf.

Prif Ddarganfyddiadau

Yn y Cyngor, mae mesurau rheoli newid wedi eu diffinio mewn proses swyddogol, a camau gweithredu wedi eu dogfennu. Ar adeg yr archwiliad, mae'r ddogfen sydd yn disgrifio'r broses â statws drafft. Mae gweithgor o swyddogion wedi ei sefydlu, sydd â chyfrifoldeb am asesu ac awdurdodi newidiadau, a mae'r system gwybodaeth mewn lle yn rhoi sgôp i'r Gwasanaeth TG weithredu trefn cynhwysfawr ar gyfer rheoli newid.

Fodd bynnag, nid oes gweithrediad eang o'r weithdrefn ar draws y Gwasanaeth TG. Mae'n ymddangos fod y syniad o gofnodi ac aros i phob newid gael ei awdurdodi cyn bod modd gweithredu yn cael ei ystyried gan rai aelodau o staff fel proses gweinyddol sydd yn ychwanegu oediad a baich gwaith yn hytrach nag elfennau o reolaeth. Mae angen i'r Gwasanaeth TG sefydlu cynllun gweithredu ar gyfer trosglwyddo'r gweithdrefn sydd wedi ei ddylunio i fod yn ymarfer cyffredinol ar gyfer staff, gan ystyried camau fel asesu'r rhwystrau presennol a cyflwyno datrysiadau ymarferol ynghyd â chyflwyno camau gorfodaeth lle yn briodol. Mae'r broses drafft yn mynegi fod gan y gweithgor rôl i adnabod unrhyw newidiadau sydd wedi eu gweithredu heb ddilyn y camau disgwylidig. Gan fod y gweithgor yn ymwybodol bod achosion o hyn, fe fyddai yn briodol i sefydlu cynllun gweithredu priodol ar eu cyfer.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb mewn rheoli newid gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai rheolwyr y Gwasanaeth TG ymhelaethu ar eu disgrifiad o'r newidiadau y byddent yn disgwyl i fod yn ddarostyngedig i'r broses swyddogol ar gyfer rheoli newid, drwy gynnig esiamplau lle bod angen, fel bod staff yn glir am y gofynion arnynt ac er mwyn tynnu'r elfennau o amwyster yn y modd y gellir diffinio'r gofynion ar adeg yr archwiliad.**
- **Dylid ymgeisio i adnabod unrhyw rwystrau sydd yn atal staff y Gwasanaeth TG rhag cydymffurfio â'r broses swyddogol ar gyfer rheoli newidiadau a sefydlu cynllun ymarferol i'w gorchfygu drwy gyd-weithio gydag unigolion fel bod y broses yn cael ei fabwysiadu fel gweithdrefn dydd i ddydd yn hytrach nag ôl-ystyriaeth neu dasg weinyddol di-angen.**
- **Wedi sefydlu proses rheoli newid y mae rheolwyr yn ei ystyried i fod yn ymarferol a gweithredadwy i lefel disgwylidig gan staff y Gwasanaeth TG, dylai'r gweithgor rheoli newid (swyddogion TG) weithredu ar eu rôl o orfodi'r weithdrefn drwy fonitro unrhyw addasiadau sydd yn cael eu cyflawni tu allan i'r drefn swyddogol a chymryd camau perthnasol i gywiro hynny.**

PROESU DATA CYFLENWYR YNNI Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw adolygu'r trefniadau sydd mewn lle i brosesu data defnydd ynni gan holl eiddo'r Cyngor a bod taliadau a wneir am ddefnydd ynni yn gywir.

Cwmpas yr Archwiliad

Bydd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o'r mesuryddion sydd yn eu lle i gofnodi defnydd ynni holl eiddo'r Cyngor, a sicrhau bod trefniadau mewn lle i alluogi'r Cyngor i gyflwyno adroddiadau sydd yn gyflawn a chywir.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod system mewn lle ar gyfer cofnodi darlleniadau defnydd ynni holl eiddo'r Cyngor, ond mae llawer o achosion o ddarlleniadau amcangyfrifedig yn cael eu derbyn a nid yw'r broses wedi ei awtomeiddio. Oherwydd y gwaith prosesu a mewnbynnu darlleniadau i'r system, nid oes amser yn weddill i gynnal ymarferion adnabod ac ymchwilio eithriadau digonol.

Gan fod yr amcangyfrifon yn seiliedig ar dueddiadau defnydd ynni, ni fyddai'n bosib adnabod unrhyw eithriadau drwy ddefnyddio'r ffigyrau yma. Mae hyn yn tansilio unrhyw broses o adnabod eithriadau.

Mae sgôp i reolwyr safle fod yn rhagweithiol gan hysbysu cyflenwyr ynni o wir ddarlleniadau.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol wrth brosesu data cyflenwyr ynni gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai'r Uned Eiddo werthuso'r costau a'r buddianau o archebu modiwl i'r system 'Stark' sydd yn galluogi mewnbynnu data a dderbynnwyd gan gyflenwyr ynni yn awtomatig i'r system.**
- **Dylid cymryd camau i annog rheolwyr safle i yrru gwir ddarlleniadau i'r cyflenwyr ynni yn gofnodol i sicrhau cywirdeb data ac i alluogi swyddogion cadwraeth ynni i adnabod eithriadau yn gynharach.**
- **Dylid gosod 'Automatic Meter Readers' ym mhob adeilad ble gellir cyfiawnhau hynny, e.e. ble mae adeilad yn defnyddio mwy na trothwy penodol o ynni, i sicrhau cywirdeb data ynni gan gyflenwyr.**

RHEOLI CONTRACTAU - YSGOL ARDAL BRO DYSYNNI **Gofal Cwsmer**

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr adolygiad yma yw archwilio taliadau cytundeb Ysgol Ardal Bro Dysynni er mwyn sicrhau bod dull rheoli contractau yn ddigonol yn y maes penodol yma.

Cwmpas yr Archwiliad

Adolygu trefniadau awdurdodi a thalu'r contractwr gan sicrhau fod trefniadau priodol mewn lle i sicrhau cywirdeb.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd ar y cyfan bod rheolaeth fewnol dda yn bodoli wrth rheoli cytundeb Ysgol Ardal Bro Dysynni. Yr unig wendidau a welwyd oedd bod un taliad interim wedi ei wneud ychydig ddyddiau'n hwyr a bod dim anfoneb TAW i gyd-fynd â'r taliad interim cyntaf.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Rheoli Contractau - Ysgol Ardal Bro Dysynni gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn. Awgrymir un argymhelliad er mwyn cryfhau'r rheolaethau ymhellach:

- **Dylid sicrhau bod y tystysgrifau TAW i gyd wedi eu derbyn.**

CYLLID CLEIENTAU

Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw adolygu'r mesurau a threfniadau sydd mewn lle mewn perthynas â cheisiadau gan gleientau sydd yn mynychu cartrefi preswyl / nyrsio am gymorth ariannol er mwyn sicrhau fod cydymffurfiaeth gyda rheolau CRAG (Charging for Residential Accommodation Guide).

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio sampl o ffurflenni asesiadau ariannol cleientau er mwyn sicrhau fod cymorth ariannol digonol yn cael ei roi i'r cleientau gan Cyngor Gwynedd er mwyn iddynt dalu am eu gofal. Sicrhau fod swyddogion Cyllid Cleientau yn cydymffurfio â rheolau CRAG er mwyn cynnal asesiadau ariannol a bod yr asesiad ariannol yn cael eu cyfrifo yn gywir. Sicrhau fod trefniadau cadarn mewn lle gan swyddogion Cyllid Cleientau er mwyn sicrhau fod y wybodaeth mae cleientau yn ei ddarparu yn y ffurflen asesu yn gywir. Archwiliwyd sampl o ffolderi 20 o gleientiaid Gwynedd sef 12 cleient o Arfon a 4 cleient yr un o Ddwyfor a Meirionnydd.

Prif Ddarganfyddiadau

Darganfuwyd fod Swyddogion Cyllid Cleientau yn cydymffurfio gyda rheolau CRAG er mwyn cyfrifo gallu preswylwyr i dalu am eu gofal mewn cartrefi preswyl / nyrsio. Gwelwyd fod ffurflenni pwrpasol wedi ei dylunio ar gyfer asesu gallu preswylwyr i dalu am eu gofal a darganfuwyd fod camau priodol yn cael eu cymryd er mwyn esbonio i gleientau sut y bydd eu cyfraniad tuag at eu gofal yn cael ei gyfrifo. Bydd cleientau yn cwblhau ffurflenni E33 Cais am Asesiad Ariannol Gofal Preswyl / Nyrsio wrth fynd i ofal, bydd manylion eu hincwm, cyfalaf, eiddo a manylion eu perthnasau agosaf yn cael eu gynnwys yn y ffurflenni hyn er mwyn i Swyddogion Cyllid Cleientau asesu cyfraniad y cleient tuag at gost eu gofal. Darganfuwyd nad oes rheolaethau cadarn mewn lle ar gyfer gwirio asesiadau ariannol cleientau. Dylid cymryd camau priodol er mwyn gwirio cyfraniadau cleientau tuag at gost eu gofal. Gwelwyd fod mân gamgymeriadau wedi eu gwneud yn rhai asesiadau ariannol gyda throsglwyddo ffigyrau i'r ffurflen 'Asesiad o Allu Preswylwyr i Dalu am eu Gofal', ond roedd rheolaethau mewn lle gan Swyddogion Cyllid Cleientau er mwyn gwirio'r ffigyrau caiff eu cynnwys yn ffurflenni E33. Gwelwyd fod angen i swyddogion gymryd gofal wrth gyfrifo cyfraniad cleientau tuag at eu gofal oherwydd gwelwyd man-gymeriadau yn rhai ffolderi cleientau yn y sampl a archwiliwyd. Oherwydd hyn, dylid cymryd camau priodol er mwyn cryfhau'r trefniadau o fewn y maes a archwiliwyd.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb Cyllid Cleientau gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Awgrymir dylai ffurflen Datganiad i Hunan Arianwyr gael ei gynnwys yn ffolder holl gleientau sydd yn ariannu eu gofal ei hunain.**
- **Dylid sicrhau fod tystiolaeth o unrhyw ohebiaeth gyda cleientau yn cael eu cynnwys yn ffolderi'r cleientau. Awgrymir dylid gwirio llythyrau a chyfrifiadau er mwyn sicrhau fod y wybodaeth ar y llythyrau yn gywir.**
- **Dylid sicrhau fod cofnod ysgrifenedig yn cael ei gynnwys yn ffolderi'r cleientau o unrhyw alwadau ffôn caiff ei wneud i wirio manylion cleientau.**

TREFNIADAU CONTRACTIO GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod contract/cytundebau yn bodoli i bob darn o waith ac ar gyfer bob darparwr ar draws yr adran, a bod y rhain o ansawdd/manylder dderbyniol fel y gellir eu gorfodi. Yn ychwanegol sicrhau bod y contract/cytundebau yn cael eu monitro sy'n sicrhau bod y gwasanaeth a dderbynnir yn gyson ac o'r ansawdd ddisgwyliedig i anghenion y defnyddiwr.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio rheolaethau mewnol sy'n bodoli ar gyfer sampl o gontractau / cytundebau o fewn y Gwasanaethau Cymdeithasol. Nid yw'r archwiliad yn cwmpasu trefniadau cytundebu gan y gwasanaethau Darparu a Hamdden.

Prif Ddarganfyddiadau

Darganfuwyd nifer o engreiffiau cryf o ymarfer da oddi fewn yr Uned Comisiynu a Chontractau ac ar y maes trefniadau contractio. Gwelir bod cynnydd yn y rheolaethau a threfniadau ar gyfer monitro cytundebau / SLA yn benodol. Fodd bynnag, wrth edrych ar gytundebau ar draws y Gwasanaeth Cymdeithasol gwelir bod gwendiadau mewn rhai trefniadau ac o ganlyniad, dylid cymryd y camau priodol i gryfhau'r trefniadau o fewn y maes a archwilwyd.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb trefniadau Contractio Gwasanaethau Cymdeithasol gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Er mwyn amddiffyn budd yr Awdurdod dylid gwirio bod cytundebau yn bodoli gyda bob darparwr, a lle nad oes, dylid trefnu cael un wedi ei arwyddo cyn gynted a phosibl.**
- **Dylid cytuno ar drefn pendant o bwy sydd yn gyfrifol am gadw rhai cytundebau e.e. cytundebau cyffuriau ac alcohol.**
- **Dylid cysylltiad cyson fod rhwng Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Uned Gyfreithiol i sefydlu bod y cytundebau sydd yn cael ei defnyddio yn cael eu cymeradwyo yn gyfreithiol a bod tystiolaeth o'r cymeradwyaeth yn bodoli.**
- **Dylai'r contractau gynnwys yr angen i ddarparwyr fod yn gofrestredig gyda safonau lle'n briodol e.e. ISO 9000 a dylid sicrhau bod yr Awdurdod yn derbyn tystiolaeth o hyn ar bob achlysur.**
- **Dylid cysidro newid y pwynt pedwar yn y fframwaith monitro gwirfoddoli os nad yw holiaduron yn cael ei rhoi allan i ddarparwyr gwasanaeth.**
- **Dylid addasu'r fframwaith monitro er mwyn adlewyrchu y newidiadau yn y cytundebau newydd, ac yna hyfforddi'r darparwyr a'r swyddogion am y newidiadau.**

LLETY I BOBL IFANC YN GADAEI GOFAL **Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden**

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod darparwyr addas wedi eu hadnabod ar rhestr fer a bod y gytundeb gyda'r darparwyr llwyddianus yn gadarn ac addas. Yn ychwanegol gwirwyd bod arbedion o fewn y gwasanaeth wedi eu cyflawni ac yn barhaol.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwiriwyd y rhestr fer o ddarparwyr ac ar sail sampl gwiriwyd bod y broses tendro wedi ei ddilyn a bod contractau wedi eu cwblhau a'u awdurdodi yn berthnasol. Gwiriwyd hefyd bod y cynllun arbedion wedi ei gyflawni fel y disgwyliir.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelir bod enghreifftiau o ymarfer da oddi fewn i Llety i Bobl Ifanc yn Gadael Gofal a gwelwyd bod llwyddiant wedi bod mewn denu cwmnïau ar restr fer sydd o ganlyniad yn golygu bod cost uned wedi gostwng, ac hynny wedi ei adlewyrchu yn y gyllideb. Fodd bynnag roedd ambell wendid yn y rheolaethau mewnol. Oherwydd hyn, dylid cymryd y camau priodol i gryfhau'r trefniadau o fewn y meysydd hyn â amlygwyd.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb Llety i Bobl Ifanc yn Gadael Gofal gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid dilyn rheol 7 Rheolau Gweithdrefn contractau ar bob achlysur wrth osod gwaith â gwerth llai na £50,000, er mwyn gallu arddangos uniondeb y broses, fydd yn amddiffyn swyddogion rhag honiadau o drefniadau amhriodol.**
- **Gan fod y contract wedi ei mabwysiadu o'r newydd dylid derbyn sicrhad cyfreithiol ei fod yn ddigon cadarn i amddiffyn y Cyngor petai her gyfreithiol yn codi.**
- **Mae'r archwiliwr yn cydnabod bod risgiau wedi eu hadnabod a'u lliniaru yn y cynllun hwn, ond dylid cael cofrestr risg swyddogol i unrhyw gynllun/prosiect o'r fath yn y dyfodol er mwyn hwyluso'r broses monitro a sicrhau bod pob cam i liniaru risgiau yn cael eu gweithredu.**
- **Mi fyddai'n fuddiol cael log o wersi a ddysgwyd wedi ei baratoi er mwyn sicrhau nad yw unrhyw camgymeriad yn cael ei ail adrodd mewn cynllun/prosiect o'r math yn y dyfodol.**

CLUDIANT CYMUNEDOL Rheoleiddio

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau fod darpariaeth ar gyfer cludiant cymunedol yn cwrdd â'r amcanion sydd wedi eu cynnwys yng Nghynllun Strategol Cyngor Gwynedd ar gyfer 2012/13.

Cwmpas yr Archwiliad

Cwmpas yr archwiliad oedd derbyn cadarnhad fod yr Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd wedi cynnal adolygiad o'u darpariaeth ar gyfer cludiant cymunedol a bod y ceisiadau am y ddarpariaeth yn cael eu gwireddu mewn 92% o achosion. Gwiriwyd bod 2 gytundeb cludiant cymunedol newydd wedi eu dynodi ar gyfer tacsï ar alw a bod trigolion o fewn un gymuned yn y Sir wedi elwa o gynllun peilot i hyrwyddo rhannu ceir ar gyfer siwrnai lleol.

Prif Ddarganfyddiadau

Derbynia'r Cyngor Grant Gwasanaeth Trafnidiaeth Leol oddi wrth Lywodraeth Cymru er mwyn darparu gwasanaethau trafndiaeth leol gyda 10% o'r grant yn mynd tuag at ddarparu a hybu Cludiant Cymunedol. Mae'r ffordd bydd y grant hwn yn cael ei weinyddu ynghyd â strategaeth ranbarthol sydd angen ei ddatblygu yn y dyfodol agos yn mynd i gael effaith ar y ffordd y bydd yr Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd yn ariannu a gweinyddu'r grant ar gyfer Cludiant Cymunedol.

Yn ôl Cynllun Strategol Cyngor Gwynedd am 2012/13 un o'r buddion i'w gweithredu yn ystod 2012/13 gan yr Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd ar gyfer Cludiant Cymunedol oedd "Byddwn yn deall bodlonrwydd defnyddwyr o safbwynt darpariaeth cludiant cymunedol ar gyfer y flwyddyn". Gwelwyd o system Rheoli Perfformiad Ffynnon fod yr Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd wedi cynnal arolwg yn Medi/Hydref 2011 ar fodlonrwydd y ddarpariaeth Cludiant Cymunedol. Gwelwyd o'r nodiadau ar y system Rheoli Perfformiad Ffynnon fod y perfformiad ar gyfer 2011/12 yn dda ond bod angen gwaith i sicrhau bod data mwy cadarn ar gyfer 2012/13. Ni welwyd tystiolaeth fod arolwg wedi ei gynnal yn 2012/13 ond derbyniwyd cadarnhad fod arolwg i'w gynnal yn Ebrill 2013. Yn ogystal roedd angen i'r Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd hyrwyddo cynllun peilot rhannu ceir mewn un gymuned yng Ngwynedd. Derbyniwyd cadarnhad oddi wrth Cydlynnydd Cludiant, Uned Trafnidiaeth Gofal Stryd fod aelod o'r cyhoedd wedi dangos diddordeb mewn datblygu cynllun rhannu ceir yn ardal Harlech yn 2012/13 ond nid yw hyn wedi datblygu ymhellach.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau yr Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai'r Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd ymdrechu i gynnal arolwg ar fodlonrwydd gyda'r ddarpariaeth cludiant cymunedol yn unol â Chynllun Strategol Cyngor Gwynedd.**
- **Dylai'r Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd ystyried sut y gellir datblygu cynllun peilot i hyrwyddo rhannu ceir mewn un gymuned yng Ngwynedd.**

PARTNERIAETH TRACC Rheoleiddio

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod y Bartneriaeth TraCC wedi cwrdd â'i amcanion a bod Cyngor Gwynedd yn dewis a dethol prosiectau i'w cyflwyno i TraCC er mwyn eu cyllido. Sicrhau fod trefniadau monitro'r prosiectau wedi eu sefydlu o fewn yr Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd.

Cwmpas yr Archwiliad

Llunnir yr adroddiad drwy adolygu'r cytundeb rhwng Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ceredigion, Cyngor Sir Powys a TraCC gan sicrhau fod Uned Gofal Trafnidiaeth a Gofal Stryd yn ymwybodol o ofynion a disgwyliadau'r cytundeb.

Prif Ddarganfyddiadau

Cynhaliwyd profion archwilio ar 16 o reolaethau mewnol. Dangosodd y profion fod rheolaethau mewnol da yn bodoli mewn 12 o'r rheolaethau hyn. Y prif fater i'w nodi a welwyd yn ystod yr archwiliad oedd nad oedd Cyngor Gwynedd wedi datblygu dolen gyswllt ar wefan y Cyngor yn unol â gofyn Adolygiad Llywodraeth Cymru. Nid oedd trefniadau pendant i fonitro a chofnodi dogfennau a gohebiaeth ar gyfer y prosiectau, ac mae angen sefydlu protocol ar gyfer comisiynu gwaith gan Ymgynghoriaeth Gwynedd.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn nhrefniadau o fewn yr Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd i ymateb i ofynion a disgwyliadau'r cytundeb Partneriaeth TraCC, gan fod rheolaethau mewn lle ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai Cyngor Gwynedd greu dolen gyswllt ar wefan y Cyngor fydd yn rhoi mwy o wybodaeth i gwefan TraCC ac i bapurau cyfarfodydd TraCC.**
- **Dylid sefydlu trefn ffeilio'r dogfennau ac unrhyw ohebiaeth mewn trefn amser fesul darn o waith ar gyfer pob prosiect gan gynnwys taflen monitro'r prosiect ar ddu blaen y ffeil.**
- **Pan gomisiynir unrhyw waith gan Ymgynghoriaeth Gwynedd dylid eu hysbysu pryd y disgwylir iddynt gwblhau'r gwaith a chyflwyno adroddiad.**
- **Dylid sefydlu protocol er mwyn derbyn adborth rheolaidd am waith cynllunio a rheoli'r prosiect sydd wedi ei gomisiynu yn Ymgynghoriaeth Gwynedd.**
- **Dylai'r Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd gynhyrchu taflen safonol i'w defnyddio i wahodd Ymgynghoriaeth Gwynedd i brisio am unrhyw ddarn o waith.**

PROSIECT PONT BRIWET Rheoleiddio

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod gan Cyngor Gwynedd drefniadau cadarn a digonol ar gyfer rheoli a chyflawni gwaith uwchraddio Pont Briwet.

Cwmpas yr Archwiliad

Cwmpas yr archwiliad oedd archwilio'r trefniadau priodol ar gyfer y broses tendro gan sicrhau fod cytundeb wedi ei sefydlu rhwng Cyngor Gwynedd a Network Rail a bod y gwariant ar y prosiect yn cael ei adolygu yn rheolaidd a bod cofrestr risg y cynllun yn cael ei ddiweddarau'n barhaus.

Prif Ddarganfyddiadau

Mae'r rheolaethau a'r trefniadau sydd mewn lle yn sicrhau ymdriniaeth o'r risgiau sydd wedi eu hadnabod yn y Gofrestr Risg ar gyfer Prosiect Pont Briwet, neu maent yn y broses o dderbyn sylw yn dilyn Cyfarfod Cyn Contract a gynhaliwyd ar y 14 Chwefror 2013.

Penodwyd Rheolwr Prosiect yn Awst 2012 i reoli'r prosiect a deallir mai ef fydd yn ystyried ac yn cymeradwyo ac yn awdurdodi unrhyw waith ychwanegol yn unol â'r Pŵer Dirprwyedig sydd ar hyn o bryd yn cael ei ddatblygu ar ei gyfer. Mae'r Rheolwr Prosiect yn atebol i'r Prif Beiriannydd, Trafnidiaeth a Gofal Stryd ac i Fwrdd y Prosiect. Dylid nodi bod Bwrdd Prosiect Pont Briwet yn cyfarfod yn chwarterol ond ni wnaethant gyfarfod ar 15 Ionawr 2013 oherwydd diffyg argaeledd aelodau i fynychu'r cyfarfod. Dengys Siart Cyfundrefnol Pont Briwet fod trefniadau wedi ei gwneud i benodi cynrychiolwyr fydd yn gyfrifol am ddatrys unrhyw anghydfod a all godi; hyd yma nid yw'r tîm yma wedi ei sefydlu. Disgwylir i'r Uned Trafnidiaeth a Gofal Stryd dderbyn enwau swyddogion oddi wrth Cyngor Gwynedd a Network Rail fydd ar gael i ddatrys unrhyw anghydfod a all godi.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Prosiect Pont Briwet gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.

CYFARPAR GAN CYN-AELODAU Strategol a Gwella

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod cyn-aelodau'r Cyngor yn dychwelyd eitemau o gyfarpar TG megis gliniaduron a ffônau symudol yn ôl i berchenogaeth y Cyngor a bod cofnod digonol yn bodoli fel y gellir cyfrif am bob eitem o gyfarpar a bod rheolaeth yn bodoli dros feddalwedd a osodwyd ar gyfarpar a werthwyd i gyn-aelodau.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio'r rhestrau cyswllt perthnasol y Cyngor a'u dadansoddi er mwyn sicrhau bod y rhestr yn ddilys a chyfredol. Ymholi pa swyddogion sydd yn gyfrifol am gasglu cyfarpar TG, a threfn y broses casglu cyfarpar. Ymholi os oes gan y Cyngor bolisi/canllawiau ar gyfer cyfarpar TG sydd yn cael eu gwerthu i gyn-aelodau a gwirio bod trefniadau yn bodoli i sicrhau bod y meddalwedd sydd ar yr eitemau yn cydymffurfio â deddfwriaeth trwyddedu meddalwedd.

Prif Ddarganfyddiadau

Nid oedd modd cynhyrchu tystiolaeth fod rheolaethau priodol ar gyfer y prosesau o gasglu cyfarpar TG yn ôl gan gyn-aelodau. Mynegwyd fod nifer o'r eitemau dan sylw wedi eu dychwelyd a wedi eu dyrannu i ddefnyddwyr eraill, ond nad oedd cofnodion ar gael yn dynodi pa unigolion (cyn-aelodau) wnaeth dychwelyd pa eitemau, felly nid oes modd dilyn i fyny ar unrhyw achosion lle na fyddai hynny wedi digwydd.

Mae'n ymddangos mai un o'r amgylchiadau sydd wedi arwain at hyn yw fod y cyfrifoldebau wedi trosglwyddo o'r Adran Democratiaeth a Chyfreithiol i'r Adran Strategol a Gwella yn dilyn yr etholiad diwethaf, a nad oedd cofnodion ar gyfer cyn-aelodau yn cael blaenoriaeth pryd hynny.

Gan nad oes modd datgan fod pob eitem wedi ei dychwelyd fel y disgwyliwyd, nid oes modd i'r archwilyr sicrwydd yn y broses o gasglu'r cyfarpar TG gan gyn-aelodau'r Cyngor.

Nid oes risgiau diogelwch TG yn sgîl hyn gan fod cyfrifon y cyn-aelodau wedi eu hanablu.

O ran colledion ariannol, byddai angen ystyried prisiau prynu'r eitemau gwreiddiol ynghyd â prisiau eu hamnewid, byddai hyn yn berthnasol ar gyfer y tocynnau dilysu adnabyddiaeth (Citrix).

Noder fod y teclynnau unigol ar gyfer y cynllun presennol wedi eu cofnodi yn ffurfiol yn gysylltiedig ag unigolion gan y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth, sydd am hwyluso proses o rhoi cyfrif am eu lleoliad. Mae cytundeb wedi ei baratoi a'i arwyddo gan pob Aelod sydd wedi derbyn y teclynnau yma sydd yn cynnwys cymal yn nodi fod yr eitemau yn eiddo i'r Cyngor ac y byddent yn cael eu dychwelyd ar ddiwedd y cyfnod. Mae'r cofnodion yma ym meddiant y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth a'r Adran Strategol a Gwella.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn y drefn o gasglu cyfarpar TG gan y cyn-aelodau gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Pan ddaw'r adeg i gasglu nwyddau TG perthnasol â'r Cynllun TG blaenorol yn ôl gan Aelodau presennol, dylid ymgeisio i gydnabod pob dychweliad drwy ddefnyddio dulliau fel rhestr ticio swyddogol canolog i adnabod unigolion a/neu teclynnau unigol fel bod modd adolygu pa eitemau fyddai angen dilyn i fyny arnynt ar unrhyw achos.**
- **Dylid asesu os oes unrhyw ddull i adnabod pa eitemau TG sydd yn parhau i fod heb eu dychwelyd, a dilyn i fyny ar unrhyw achosion ble mae modd gwneud hynny.**

CYFLOGAU A THREULIAU AELODAU Strategol a Gwella

Bwriad yr Archwiliad

Daeth newidiadau arwyddocaol i rym yn nhrefniadau llywodraethu Cyngor Gwynedd yn sgil Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011. Nid oedd y drefn lywodraethu flaenorol yn opsiwn dan y Mesur, ac felly bu nifer o newidiadau yn y drefn o dalu cyflogau a threuliau i aelodau wedi etholiad Mai 2012, gan gynnwys newidiadau mandadol o fewn strwythur swyddogion y Cyngor. Mae'n anorod fod cyfnod o newidiadau arwyddocaol fel hyn yn cynyddu'r risg o gamgymeriadau, felly roedd yn briodol i archwilio mewnol gynnal adolygiad o'r trefniadau sydd bellach yn eu lle, er mwyn cynnig sicrwydd fod y trefniadau newydd yn gweithio'n effeithiol.

Cwmpas yr Archwiliad

Derbyniwyd tystiolaeth fod ffurflenni hawlio treuliau wedi eu harchwilio gan swyddog priodol a'u bod yn unol â'r rheoliadau. Gwiriwyd sampl o gyflogau er mwyn sicrhau bod y taliadau a wnaethpwyd yn cyfateb â dyletswyddau'r Aelodau a'r canllawiau priodol. Hefyd, gwiriwyd bod y ceisiadau a gyflwynwyd yn cael eu cymeradwyo gan swyddog awdurdodedig ar bob achlysur. Cadarnhawyd bod ceisiadau yn cael eu cyflwyno yn brydlon, ac ymholwyd sut y delir ag unrhyw gyflwyniadau anghyflawn neu hwyr.

Prif Ddarganfyddiadau

Cafodd canllawiau eu cyhoeddi yn 2012 ar gyfer yr Aelodau; maent yn egluro'r cyflogau a'r treuliau maent y gall Aelodau gallu hawlio amdanynt. Mae pob Aelod wedi cael hyfforddiant ar sut i gwblhau'r ffurflen yn ystod eu hwythnos anwytho yn dilyn eu penodiad ym mis Mai, ond mae'r canllawiau hefyd yn rhoi esboniad.

Nid y Cyngor sydd yn gyfrifol am osod cyflogau a chyfraddau costau teithio a chynhaliath yr Aelodau ond y 'Panel Annibynnol Cymru ar Gydnyddiaeth Ariannol'. Dim ond gweithredu mae'r Cyngor.

Mae swyddog penodol yn gwirio'r holl geisiadau gan sicrhau bod y manylion priodol yn cael eu cofnodi yn ogystal â bod tystiolaeth a derbynneb TAW wedi eu cyflwyno. Hefyd mae'n gwirio'r ceisiadau yn erbyn cofrestr presenoldeb cyfarfodydd a phwyllgorau'r Aelodau. Ar y cyfan, roedd y taliadau yn gywir - dim ond ambell fân gamgymeriad a ddarganfuwyd yn y sampl; nid oedd y rhain yn cael effaith faterol ar gyfanswm y taliadau.

Gwelwyd sawl achos o aelodau yn cyflwyno sawl mis o hawliadau gyda'i gilydd.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Cyflogau a Threuliau Aelodau gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid atgoffa'r Cynghorwyr bod angen cyflwyno ceisiadau yn fisol.**